

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan
työ- ja elinkeinojaostolle

7.10.2021

**Suomen Punaisen Ristin lausunto: HE 146/2020 Valtion talousarvio 2022:
Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat, osaavan työvoiman saatavuuden
turvaamisen toimenpiteet ja osatyökykyisten työllistymisen parantaminen**

Suomen Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2022.

Kontti-kierrätystavarataloketju on yksi järjestösektorin suurimmista palkkatuetusti työllistävästä toimijoista ja työllistämispalveluiden tarjoajista. Vuosittain Konteissa solmitaan n. 900 työsuhdetta, joihin liittyy palkkatuki. Tämän lisäksi Konteissa työskentelee työkokeilijoita, kuntouttavassa työtoiminnassa olevia sekä työssäoppijoita. Vuoden 2020 aikana noin 1200 eri henkilöä osallistui Kontin toimintaan koronapandemiasta huolimatta.

Suomen Punainen Risti pitää kiitettävänä, että erilaisissa työllisyystoimien uudistushankkeissa pyritään pureutumaan myös heikossa työmarkkina-asemassa olevien tilanteen kohentamiseen monin erilaisin keinoin. Tämän käänköpuolena on kuitenkin, että uudistuksia on niin paljon, että haasteeksi tulee niiden **toimeenpanon onnistuminen ja etenkin työttömien saman palvelun tasalaatuisuuden takaaminen**. Esimeriksi Kontti-ketju toimii 11 eri paikkakunnalla, jossa on tämän vuoden aikana aloitettu työllistämisen kuntakokeilu. Vaikka parannusta on jo nähtävissä, kokeilun ensimmäiset puoli vuotta on ollut lähinnä opettelua, ja palveluun ohjaamisessa on ollut vakavia puutteita. Näin on ollut siitä huolimatta, että osalla paikkakunnista on jo aikaisemmin toteutettu edellinen kuntakokeilu. Usean kunnan alueella toimivalle välityömarkkinatoimijalle on lisäksi haasteellista se, että lähes jokainen kunta on löytänyt prosessiin jonkin oman erityispiirteensä. Olisi toivottavaa, että kokeilun myötä syntyneet opit kerätään systemaattisesti ja **parhaat käytännöt otettaisiin laajasti yhteiseen käyttöön**. Näin heikossa työmarkkina-asemassa olevien tuettu työllistäminen olisi tuloksellisempaa ja yksinkertaisempaa myös sellaisille yrityksille, jotka toimivat usealla eri paikkakunnalla.

Koronapandemia on pitkittänyt ennen pandemian puhkeamista työttömäksi joutuneiden työllistymistä ja tie takaisin avoimille työmarkkinoille on hankaloitunut. Monella pitkään työttömänä olleella on työkykyä alentavia terveysongelmia, vaikka heitä ei varsinaisesti olisi tunnistettu osatyökykyiseksi. Pandemiasta johtuva terveydenhoidon kuormitus on entisestään hankaloittanut ajantasaisen hoidon saantia ja terveysongelmat ovat monella kroonistuneet. **Työllisyyspalveluiden uudistusten rakentamisessa pitäisikin entistä selkeämmin huomioida sosiaali- ja terveys- sekä työllisyyspalvelujen välinen yhteistyö**. Juuri uudistusvaiheessa tällainen monialainen yhteistyö jää helposti taka-alalle, mikä vaikeuttaa hyvinkin tavoitteen toimeenpanoa. **Kun parhaillaan ollaan yhtä aikaa siirtämässä työllistämistoimien vastuuta kunnille ja sosiaali- ja terveyspalveluiden vastuuta uusille hyvinvointialueille, voivat olemassa olevatkin palveluketjut katketa**. Murrosvaiheessa olisi aiheellista tarkastella näitä ketjuja kriittisesti ja vahvistaa niiden toimivuutta.

Suomen Punainen Risti katsoo, että valtion erityisyhtiön perustaminen voi luoda hyvän mahdollisuuden osatyökykyisten paremmalle pääsylle työmarkkinoille. Oleellinen kysymys on sopivien työtehtävien löytyminen kaikille osapuolille soveltuvilla ehdoilla. Eri syistä **pitkään työttömänä olleiden työllistyminen pysyvästi avoimille työmarkkinoille on kokemuksemme mukaan haastavaa.** Osa työntekijöistä tarvitsisi työllistymisensä tueksi pidempiaikaisen, jopa jatkuvan palkkatuen ja työnantajat kannusteita työkyvyltään alentuneiden työntekijöiden palkkaukseen. On hyvä, jos erityisyhtiön perustamisen yhteydessä voidaan avata keskustelu myös siitä, **mitä työtehtäviä yhteiskunnassamme on mahdollista tehdä pysyvästi tuetusti ja miten tämä tuki kohdistetaan.**

Talousarvioesityksessä vuodelle 2022 on edelliseen vuoteen verrattuna pientä parannusta välityömarkkinatoimijoita ja heidän kohderyhmäänsä koskevissa määrärahoissa. **Tämä on hyvin perusteltua, kun koronapandemian negatiivisia vaikutuksia heikossa työmarkkina-asemassa olevien tilanteeseen pyritään tasoittamaan.**

Kohtaanto-ongelma tässä kohderyhmässä on monimutkainen kokonaisuus, jossa koulutustason lisääminen tai uudelleen kouluttautuminen lienee selkeimmin tunnistettu keino eteenpäin. **Välityömarkkinatoimijoiden roolina voisi olla entistä selkeämmin myös kouluttautumisen tukeminen,** sillä työn ohessa tehty opiskelu toimii oman kokemuksemme mukaan parhaiten silloin, kun jotain peruskoulutusta on olemassa, mutta sen suorittamisesta on kulunut pitkä aika. Vuonna 2022 valmistumassa olevaan palkkatukiuudistukseen voisi tuoda tätä puolta esiin nykyistä voimakkaammin ja sen myötä myös vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville voisi tulla entistä selkeämpi kannuste kouluttautumiseen.

Lopuksi huomioimme, että **varsinainen palkkatukiprosessi kaipaa lisää selkeyttä ja nykyistä yksinkertaisempaa prosessia,** jotta sen käyttö yleistyisi myös avoimilla työmarkkinoilla.

Ystävällisin terveisin,

Kristiina Kumpula
pääsihteeri